Imut it-Tielet President tal-Għaqda tal-Kittieba tal-Malti

IL-KAV. PROF. ĠUŻE' GALEA

Mill-mewt tal-Kav. Ġużè Muscat Azzopardi fl-1927, l-Għaqda tal-Kittieba tal-Malti kellha tliet Presidenti oħra: Mons. Dun Karm Psaila, li kien ilu Viċi President mit-twaqqif tal-Għaqda fl-1921 (1927-42), il-Kav. Prof. Ġużè Galea (1942-74) u l-Kommendatur l-Avukat Wallace Ph. Gulia (1974-). Dan l-aħħar, fis-27 ta' Marzu, 1978, miet il-Kav. Professur Ġużè Galea u għalhekk jidher xieraq li għalkemm dan l-għadd ta' Il-Malti huwa numru li jfakkar lill-Kav. Ġużè Muscat Azzopardi, xorta waħda għandu jkun hemm tislima lil Ġużè Galea. Aħna ċerti li dawn iż-żewġt erwieħ diġà ltaqgħu f'saltniet aħjar minn tagħna u għandna għax nifhmu li la l-wieħed u lanqas l-ieħor m'hu ser jieħu fastidju li jiltaqgħu f'dan l-għadd ta' Il-Malti wkoll, iktar u iktar billi diġà ltaqgħu f'dan in-numru billi l-Editorjal tiegħu kien imħejji minn Ġużè Galea.

Ġużè Galea twieled Ħal-Qormi fit-18 ta' Lulju, 1901(*) minn Luigi Galea u Maria Rosaria xebba Ċiña. Wera l-interess kbir tiegħu fil-Malti sa minn meta kien għadu student fl-Università u kmieni żviluppa s-sens tar-rumanz Malti storiku karatteristiku tiegħu kif juru l-ismijiet ta' xi rumanzi tiegħu **San Ġwann, Fi Żmien l-Ispanjoli, Meta Nħaraq it-Teatru.**

Sar tabib fl-1928, u mill-ewwel speċjalizza fis-saħħa pubblika billi ħa d-Diploma in Public Health mill-Università ta' Londra (1932). Fl-1932 sar Tabib tal-Gvern fid-Dipartiment Mediku tas-Saħħa fejn okkupa diversi gradi sakemm laħaq Tabib Prinċipali

---

(*) *Nota*: Fid-data tat-twelid ta' Ġużè Galea jidher li hemm taħwida: Ir-Reġistru Pubbliku juri din id-data bħala t-18 ta' Lulju, 1901 u skond il-liġi jiġi li dik hija d-data li għandha tingħata; iżda ċ-ċertifikat tal-Magħmudija jgħid li twieled fis-17 u tgħammed fit-18 tax-xahar: "infantem *heri natum*". Dan jirriżulta mit-teżi *Ġużè Galea Rumanzier*, p. 27, ta' Francis Mifsud, B.A. (Hons.).

tal-Gvern (C.G.M.O.) fl-1951. Baqa' f'dik il-kariga sakemm irtira bil-pensjoni fl-1961.

Iżda għalkemm irtira r-rabta li kellu mal-Gvern baqgħet sħiħa billi mill-ewwel inħatar Membru tal-Kummissjoni għas-Servizz Civili Pubbliku fejn baqa' jservi lill-poplu għal ħafna snin, kif fil-fatt baqa' jservi wkoll wara f'diversi kumitati governattivi. Dan ma setax jonqos, għax għalkemm kien irtirat bil-pensjoni, kien magħruf ħafna għall-pariri siewja li l-esperjenza u l-karattru tiegħu kienu jwasslu għalihom — pariri li kienu apprezzati mhux biss mill-Gvern iżda wkoll mid-diversi Kumitati li kien jieħu ħsieb imexxi minn żmien għal żmien, bħall-Każin tal-Banda King's Own, Valletta, fejn dam President mill-1969 sal-mewt tiegħu, l-Akkademja tal-Malti (President 1942-74), L-Għaqda tal-Mentalment Inkapaċitati (1967-1978), u l-Kunsill Nazzjonali Malti għall-Inkapaċitati (1964-1978).

Matul l-aħħar gwerra ħa ħsieb li l-pubblikazzjoni ta' 'Il-Malti' ma tonqosx u żgura li n-numri kollha tal-gwerra jkunu ppubblikati; kiteb diversi novelli bl-isfond ta' dak iż-żmien ikreh li żgur għad jibqgħu ħajja sakemm jibqa' ħaj l-interess fil-Malti u fiż-żmien iebes tal-gwerra. Kien ġabar dawn in-novelli fil-ktieb Ġrajja tal-Gwerra li wara kien maqlub bl-Ingliż ukoll imħabba l-interess kbir li għandhom bħala dokument soċjali tal-poplu Malti fi żmien l-aħħar assedju bl-isem **Stories of the War** minn Dr Cutajar Beck.

Ġużè Galea kien inħatar Lettur fil-Mediċina Legali fl-Università tagħna, fl-1947 u kien għamel studji oħra avvanzati dwar dak is-suġġett f'Londra u f'Edinburgh f'kollaborazzjoni sħiħa ma' l-espert internazzjonali magħruf, Keith Simpson. L-Università tagħna tatu t-titolu ta' Professur imħabba l-merti personali tiegħu fl-1955.

Fiż-żmien li kien President ta' l-Akkademja tal-Malti Ġużè Galea, ir-rikonoxximent uffiċjali tal-Malti f'pajjiżna baqa' dejjem jiżdied u jissaħħaħ; kien hemm żminijiet meta kien hemm kurrenti politiċi li faċilment setgħu jiġbdu l-Akkademja tal-Malti naħa jew oħra. Iżda huwa kien dejjem sħiħ fil-fehma tiegħu li jnexxielu jgħaddi dejjem lill-Kunsilli u lill-Kumitati li mexxa, li l-Akkademja, filwaqt li tieħu ħsieb li tara li l-interessi tal-Malti jkunu

mħarsa f'kull żmien, kellha tintrefa' 'l fuq mill-Partiti Politiċi mhux b'xi sens ta' tmaqdir ta' dawk il-Partiti, iżda biex iżżomm l-Ilsien Malti fl-aspett Nazzjonali tiegħu: ilsien tal-poplu Malti kollu, li bih il-partiti politiċi Maltin kollha jinqdew biex iwasslu l-fehma tagħhom lill-poplu Malti. Ma hemmx dubju li ż-żmien u l-iżvilupp politiku ta' pajjiżna tawh raġun u l-preġju li għandha l-Akkademja tal-Malti llum hu l-konsegwenza tad-dehen tiegħu fit-tmexxija għaqlija ta' l-Akkademja f'kull żmien.

Ġużè Galea kien eżaminatur uffiċjali tal-Malti fil-livelli kollha fl-Università kemm ilu jintgħallem il-Malti hemmhekk. Kemm il-konnessjoni tiegħu mal-Malti fl-Università kienet għal qalbu tidher ċar mit-twaqqif tal-konferenza Ġużè Galea, fondazzjoni li għamel fl-1973 fl-Università, għal konferenza dwar il-Malti fl-ogħla livelli tiegħu darba kull sentejn.

Meta, wara tnejn u tletin sena President ta' l-Akkademja tal-Malti, deherlu li ma kellux jibqa' fil-kariga ta' President ta' l-Akkademja u għalhekk ma ħariġx għall-elezzjoni ta' President li saret fl-1974, għalkemm il-membri baqgħu xorta jirrispettawh u jixtiquh li jerġa' joħroġ, b'danakollu xorta ppreżenta ruħu għall-elezzjoni tal-membri tal-Kumitat u kien maħtur qisu unanimament bħala membru fl-elezzjonijiet kollha li ġew wara u baqa' assidwu u jieħu interess fix-xogħol kollu tal-Kunsill u l-Akkademja, bl-attendenza regolari tiegħu għal-laqgħat. Ħafna membri ta' l-Akkademja jiftakru kemm fis-snin sittin kien jixtieq li jwarrab mill-kariga ta' President biex jagħti l-opportunità lill-Viċi-President, Dr Antonio Cremona, (Is-Sur Nin) LI JAGĦLAQ ĦAJTU U L-KONNESSJONI glorjuża tiegħu ma' l-ilsien Malti bħala President ta' l-Akkademja tal-Malti, billi huwa jinżel Viċi-President floku! Iżda jingħad li s-Sur Nin ma riedx jaf u l-Professur Galea baqa' jġorr il-piż ta' l-Akkademja, waqt li s-Sur Nin inġabar għal kollox Għawdex!

Inċident ħelu li juri kemm l-ilsien Malti baqa' għal qalbu sa l-aħħar ta' ħajtu huwa l-fatt li l-aħħar ktieb li kien qed jaqra fiż-żmien li għalaq għajnejh kien li "Storia Sacra" bil-Malti ta' Annibale Preca. Il-ktieb instab fuq l-iskrivanija tiegħu immarkat b'santa ta' Kristu Rxoxt li kienet tfakkar f'xi ċirkostanza li kellha

konnessjoni mal-Knisja ta' Ħal-Qormi fejn twieled, fil-paġna li kif kien jixraq għall-Għid, il-jum tal-mewt tiegħu, kienet tirrakkonta l-istorja glorjuża ta' Kristu Rxoxt.

Lis-Sinjura Hilda, u lil uliedu, Mary Rose u Marguerite, u lil żwieġhom u l-qraba ta' Ġużè Galea kollha, l-Akkademja tal-Malti tixtieq il-għomor, ċerta li wara "dan il-wied ta' dmugħ" ir-ruħ għażiża ta' Ġużè Galea rxuxtat ma' Kristu Rxoxt; u waqfet xi ftit issellem mill-ġdid lill-Fundatur ewlieni tal-Għaqda tal-Kittieba tal-Malti/ta' l-Akkademja tal-Malti.

It-tislima tagħna llum lil Muscat Azzopardi u lil Galea titlob mill-membri ta' l-Akkademja llum dedikazzjoni akbar fl-interess tal-Malti ġo pajjiżna biex l-Akkademja tibqa' l-monument ħaj ta' dawn iż-żewġt erwieħ li tant ħadmu għaliha meta kienu magħna.

W.P.G.

IL-MADONNA TAĊ-ĊOQQA

Wara stedina mill-President ta' l-Akkademja, Ġużè Diacono sejjer jikteb dwar it-teleserial kontroversjali tiegħu fil-ħarġa li jmiss ta' IL-MALTI, u jikkommenta dwar ir-reazzjonijiet li tnisslu minn dan it-teleserial, kif ukoll dwar il-motivi li wassluh biex jagħżel dan is-suġġett.